

هاشمی رفسنجانی:

بعضی از عوامل داخلی و خارجی دست به دست هم دادند

ایستنا: رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام توافق نهایی هسته‌ای و قبول قابلیت‌های علمی، فناوری و دانشگاهی ایران را حق مردم دانست و گفت: «متأسفانه بعضی از عوامل داخلی و خارجی دست به دست هم دادند تا امکاناتی که می‌توانست در...

صفحه ۳

یکشنبه ۱۶ فروردین ۱۳۹۴ ۱۵ جمادی‌الثانی ۱۴۳۶ ۵ آوریل ۲۰۱۵

روزنامه

گفت‌وگو با ناصر فکوهی

«سین هشتم» یارویای باز یافته

گروه زاویه: چرایی که در هفته‌های اخیر شاهد ظهور آن بوده‌ایم، یعنی اعلام همبستگی گروهی از هنرمندان کشور برای برپاکردن حراجی با هدف کمک به بی‌خانمان‌ها در تهران، موضوعی است که می‌تواند موردی باشد برای تأمل در نقش «ملت» و «دولت»...

صفحه ۱۲

سال دوازدهم شماره ۲۲۶۷ ۲۰ صفحه ۱۰۰۰ تومان

سرمقاله

بیانیه لوزان؛ توافق حقوقی یاسیاسی بین‌المللی

محمدرضا فیاضی‌بیگدلی
استاد حقوق بین‌الملل

بیانیه لوزان یا اعلامیه مشترک پایان مذاکرات هسته‌ای ایران، صادره توسط وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و مسؤول سیاست خارجی اتحادیه اروپا به‌عنوان نماینده گروه کشورهای ۵+۱ و اتحادیه اروپا، مورخ ۱۳ فروردین ۹۴ که شفاها و براساس متن از پیش توافق‌شده و نوشته‌شده‌ای به دوزبان انگلیسی و فارسی ایراد شد، سند راهبردی حل‌وفصل مسایل هسته‌ای ایران و مبنای تهیه، تنظیم و نگارش سند نهایی تحت‌عنوان «برنامه جامع اقدام مشترک» است. بیانیه لوزان، گام نخست برای نیل به توافق جامع‌الاطراف است که بنابه گفته وزیر امور خارجه انگلستان، مبنایی برای یک‌توافق خوب است؛ توافق خوبی که از آن یاد شد را بلافاصله پس از اعلام رسمی، آقای بان‌کی‌مون، دبیرکل سازمان ملل متحد، یک «تفاهم سیاسی» نامید و هیچ‌یک از طرف‌ها و گروه‌ها آن را تعهد حقوقی ندانستند. حال پرسشی که مطرح می‌شود این است: آیا بیانیه لوزان یک توافق حقوقی است یا یک توافق سیاسی؟ در پاسخ باید اذعان کرد که بیانیه لوزان در زمره موافقت‌نامه‌های نراکتی یا اخلاقی است. امروزه عناوینی که معمولاً برای این نوع موافقت‌نامه‌ها به کار می‌رود، بدون قید حصر عبارتند از: یادداشت تفاهم، اعلامیه مشترک، بیانیه مشترک، اعلامیه سران، تفاهم سیاسی، تفاهم‌نامه و صورت‌مذاکرات. موافقت‌نامه‌های نراکتی یا اخلاقی را معاهدات سیاسی نیز می‌نامند. این نوع موافقت‌نامه‌ها معمولاً توسط مقامات اجرایی دو یا چندکشور یا سازمان بین‌المللی منعقد می‌شوند و دارای ماهیت و خصوصیت و آثار غیرحقوقی هستند و موضوع آنها می‌تواند هرچیزی باشد؛ ازجمله در مورد بیانیه لوزان که موضوع آن، برنامه هسته‌ای ایران است. این‌گونه اسناد گاهی متضمن تعهدات سیاسی یا غیرحقوقی است، گاهی صرفاً برنامه‌ریزی برای مذاکرات آتی است، گاهی نحوه اجرای یک توافق دیگر را مشخص می‌کند و گاهی گام نخستین برای رسیدن به یک توافق حقوقی جامع است. بیانیه لوزان متضمن چندمفهوم از مفاهیم مذکور است، چراکه طبق نص صریح بیانیه، بیانیه مجموعه راه‌حل‌های تفاهم‌شده است برای رسیدن به برنامه جامع اقدام مشترک در چارچوب عناصر مندرج در برنامه اقدام مشترک مورخ ۲۴ نوامبر ۲۰۱۳؛ راه‌حلی به‌منظور دستیابی به حل‌وفصل جمعی که ماهیت صلح‌آمیزبودن برنامه هسته‌ای ایران را تضمین و تمامی تحریم‌ها را به‌صورت کامل لغو کند. باوجود بیانیه، طرفین اعلام می‌دارند در این فرصت باقی‌مانده (تا پایان ژوئن ۲۰۱۴) برای تنظیم و نگارش توافق نهایی اقدام خواهند کرد. موافقت‌نامه‌های نراکتی یا اخلاقی (ازجمله بیانیه لوزان) هرچند فاقد ماهیت، ویژگی، اعتبار و آثار حقوقی طبق حقوق بین‌الملل هستند و به بیانی، حقوق بین‌الملل بر آنها حاکم نیست، اما همواره و به دودلیل اساسی در حقوق بین‌الملل مطمح نظر است. یکی اینکه آنها نباید خلاف قواعد حقوق بین‌الملل، مخصوصاً حقوق بین‌الملل عام، از جمله قواعد آمره بین‌المللی باشند. مثلاً کشورها مجاز نیستند بیانیه مشترک یا یادداشت تفاهمی درخصوص همکاری در حمله یا تجاوز نظامی به کشور دیگر صادر یا منعقد کنند. در نتیجه، صدور یا انعقاد چنین توافقی‌هایی نقض صریح مقررات حقوق بین‌الملل و موجبات مسوولیت بین‌المللی طرف‌ها را به‌همراه دارد. دلیل دیگر اینکه درک مفهومی و صحیح از موافقت‌نامه‌های نراکتی، شناخت ما را از مفهوم معاهدات بین‌المللی (به‌عنوان اسناد حقوقی بین‌المللی) آسان می‌کند. به بیان دیگر، طرح موضوع در حقوق بین‌الملل (به‌ویژه حقوق معاهدات بین‌المللی) صرفاً از حیث تمایز و بازشناسی توافقی‌های حقوقی از توافق‌های سیاسی است.

ادامه در صفحه ۷

گزارش «شرق» از بازار طلا، ارز و بورس در پی مذاکرات لوزان

پافشاری دلار بر نرخ ۳۲۰۰ تومانی

گروه اقتصاد: به‌نظر می‌رسید به‌نتیجه مثبت‌رسیدن مذاکرات هسته‌ای در لوزان، بازار ارز را مستقیماً تحت‌تاثیر قرار دهد، اما بازار ارز و سکه چندان به این تغییرات مثبت، واکنش نشان نداد و به‌سرعت ریزش خود در آغاز فعالیت در صبح روز شنبه و پس از معاملات غیررسمی در روز جمعه را ترمیم کرد و به بالای سه‌هزار و ۲۰۰ تومان بازگشت. با نگاهی به تابلو صرافی و اندکی پرس‌وجو می‌توان دریافت با اینکه

نرخ دلار در ابتدای دیروز با سه‌هزار و ۱۸۰ تومان باز شده بود، به‌سرعت به بالای سه‌هزار و ۲۰۰ تومان بازگشت و حتی تا سه‌هزار و ۲۸۰ تومان نیز در اواسط روز افزایش یافت، هرچند که در پایان معاملات روز گذشته به سه‌هزار و ۲۵۰ تا سه‌هزار و ۲۶۰ تومان کاهش یافت. در حفاصل میدان فردوسی تا چهارراه استانبول با اینکه نرخ دلار را روی تابلوه‌ای صرافی‌ها می‌توانستیم مشاهده کنیم...

ادامه در صفحه ۴

انتقاد تند سازمان نظام پزشکی کشور از سریال «درحاشیه»

مدیری زیر تیغ

گروه هنر: هفت‌هزار پزشک مقابل مهران مدیری ایستاده‌اند. کارگردان نام‌آشنای تلویزیون که این شب‌ها با سریال «در حاشیه» به خانه‌ها بازگشته، روزهای پرچالشی را سپری می‌کند و احتمالاً روزهای سخت‌تری در انتظارش خواهد بود. مجموعه تلویزیونی «درحاشیه» که از ششم‌فروردین روی آنتن شبکه سه رفته، از روز گذشته با اعتراض دوباره جامعه پزشکان کشور روبه‌رو شد. روز گذشته مشاور رئیس سازمان نظام پزشکی از اعلام آمادگی بیش از هفت‌هزار نفر پزشک برای شرکت در تجمع نسبت به رویه صداوسیما خبر داد.

گزارش کامل را در صفحه ۱۴ بخوانید

جدول اعتراض‌های سازمان نظام پزشکی به انتقادات صفحه ۱۷

یادداشت

همدلی دولت-ملت و نگرانی تندروها

شادمانی پرداختند. البته همه موافق توافق لوزان نیستند. بسیاری از چهره‌ها و شخصیت‌های تندرو، که بعضاً هم آنها را به نام «دلوپسان» می‌شناسیم، خیلی از توافق حاصل‌شده استقبال نکردند. همچنان که برخی جریان‌ات و شخصیت‌های خارجی که چندان دل خوشی از جمهوری اسلامی ندارند، از توافق استقبال نکردند. البته انگیزه‌های دلوپسان خودمان با غربی‌ها متفاوت است؛ برای متقدان داخلی توافق، مناقشه هسته‌ای به بخشی از تبلیغات در تنش با غرب تبدیل شده بود. اما بعد از توافق، آنها دیگر نمی‌توانند از موضوع هسته‌ای چنین بهره‌برداری کنند. آنان از یک‌سو به دقت سرگرم مطالعه مفاد توافق اولیه هستند تا شاید بتوانند انگشت روی برخی از موارد آن که خیلی به نفع ایران نیست گذاشته و در نتیجه راه را برای مخالفت با آن هموار کنند. از سوی دیگر، تندروها در سخنان مقامات اروپایی و آمریکایی دقیق می‌شوند تا از برخی مطالب آنها که به‌طور طبیعی برای القای نفع غرب از توافق بیان می‌شود، بهره‌برداری کنند. مشکل این جریان‌ات این است که اساساً به فلسفه وجودی توافق یا راه‌حلی به نام «برد-برد» اعتقادی ندارند. آنها نمی‌خواهند بپذیرند ممکن است در یک توافق یا مصالحه، ناکتی به سود ایران باشد و درعین‌حال نکات دیگری به‌نفع طرف مقابل. برای آنان، مرغ فقط یک‌پا دارد. همه‌چیز باید یا به سود ایران باشد یا متقابلاً علیه ایران. دغدغه دیگر تندروهای خودمان آن است که نگران هستند مبدا توافق هسته‌ای شروع روندی «نامبارک» در مسیر تنش‌زدایی با غرب شود. به‌هرحال اگر ایران و غرب بتوانند بر سر مناقشه پیچیده و دشوار هسته‌ای به یک مفاهمه دست یابند، این پرسش منطقاً مطرح می‌شود که چرا بر سر سایر موارد اختلاف نیز نتوان به توافق رسید؟ آنچه برای بسیاری از تندروها، از توافق هسته‌ای و حتی برخی از مفاد آن نگران‌کننده‌تر است، دغدغه و اضطراب ناشی از همین احتمال است که ممکن است توافق لوزان، آغاز روندی جدید در دیپلماسی ایران شود.

صادق زیباکلام
استاد دانشگاه تهران

اشتیاق میلیون‌هائفر از هم‌وطنانمان در تعطیلات نوروزی برای کسب آخرین اطلاعات از روند مذاکرات هسته‌ای، به‌ویژه مذاکراتی که از روز پنجشنبه ششم‌فروردین‌ماه در لوزان سوئیس شروع شده بود، بهتر از هر توصیف دیگری، نشان‌دهنده همدلی میان ملت و مسوولان بود. بسیاری از ایرانیان تا پاسی از شب و بعضاً تا صبح و با اشتیاق همراه با بیم و امید، مذاکرات را لحظه‌به‌لحظه دنبال می‌کردند. آیا نیازی هست گفته شود مسوولان و دولت‌مردان هم با همان شور و اشتیاق، مذاکرات را دنبال می‌کردند؟ کمتر موضوعی را می‌توان سراغ گرفته که در مورد آن، ظرف سال‌های اخیر، به این میزان میان مردم و مسوولان اتفاق نظر بوده باشد. همه طرف‌ها بی‌صبرانه می‌خواستند مساله هسته‌ای، که بیش از یک‌دهه است سایه‌اش بر سر ایران سنگینی می‌کرد، به نتیجه مطلوب و درعین‌حال تعیین‌کننده‌ای برسد. به‌همین‌خاطر بود که این قدر باجدیت و درعین‌حال با بیم و امید، چشم‌انتظار نتایج مذاکرات بودند. زمانی‌که مذاکرات در پایان روز سه‌شنبه به وقت‌اضافه کشیده شد، هم امیدها افزایش یافت و هم احساس نگرانی از اینکه مبدا پس از این همه صبر و انتظار، توافقی صورت نگیرد. سرانجام وقتی پنجشنبه‌شب، خبر اعلام توافق اولیه بیرون آمد، میلیون‌هالایرانی انصافاً نفس راحتی کشیدند. با اینکه جزئیات توافق هنوز اعلام نشده بود، اما ایرانیانی که ماه‌ها، هفته‌ها و بالاخره روزها و شب‌های زیادی را انتظار کشیده بودند، دست‌کم متوجه شده بودند، مذاکرات حداقل شکست نخورده و طرفین به توافق اولیه دست یافته‌اند. هزاران نفر از هم‌وطنان در ساعت‌های پایانی ۱۳ فروردین در تهران و سایر شهرها به خیابان‌ها آمده و پس از اعلام خبر توافق به

یادداشت

دستاورد رویکرد تدبیر

هیچ تحریم جدیدی بر کشور تحمیل نخواهد شد و در فضای پرتلاطم بین‌المللی بخش مهمی از ظرفیت کشور که در بند قطعه‌نامه‌ها گرفتار شده بود، آزاد شده و ایران با قابلیت‌ها و توانایی‌های برآخته از نیروی انسانی هوشمند و منابع عظیم، بار دیگر به جایگاه رفیع خود در روند توسعه در جهان باز خواهد گشت.

در میان موضوعات متعدد مورد اختلاف میان طرفین که تا ساعات آخر مذاکرات لوزان ۲ دستیابی به توافق را در معرض تهدید قرار داده بود، لغو قطعه‌نامه‌های شورای امنیت و خلاصی از تحریم‌ها به‌خصوص پس از اعلام مواضع مقام‌معمربهری در مشهد، جایگاه ویژه‌ای در مذاکرات یافت و عملاً به خط قرمز مذاکره‌کنندگان کشورمان تبدیل شد. اهمیت کار ظریف و تیم همراه وی در مذاکرات و وادارکردن طرف‌های مقابل برای برداشتن تحریم‌ها و لغو قطعه‌نامه‌های شورای امنیت، زمانی قابل درک است که بدانیم پس از اشغال عراق در سال ۲۰۰۳، جورج بوش با گام‌راندن «پل برمر» به‌عنوان فرماندار عملا این کشور را به یکی از مستعمرات خود تبدیل کرد، با وجود این، برداشتن سایه شوم قطعه‌نامه‌های ذیل فصل هفتم منشور شورای امنیت و تحریم‌های ظالمانه و برنامه نفث در برابر غذا، از سر عراق، بزرگی را برای ایفای نقشی فعال و سازنده در جهان فراروی کشور قرار داد. فارغ از تفسیرها و تاویل‌هایی که هرکسی از ظن خود بر آن پای می‌فشارد، براساس دریافت اولیه از بیانیه مشترک ایران با ۵+۱: -حقوق هسته‌ای ایران از سوی قدرت‌های جهان به رسمیت شناخته شد. -غنی‌سازی به‌عنوان مهم‌ترین خط قرمز نظام در مذاکرات هسته‌ای مورد تأیید قرار گرفت. -هیچ‌یک از مراکز هسته‌ای و تاسیسات مرتبط با آن تعطیل نخواهد شد. -برنامه‌های تحقیق و توسعه ادامه خواهد یافت. -تحریم‌های ظالمانه از دوش مردم و کشور برداشته خواهد شد.

جاوید قربان‌اوغلی
مدیرکل پیشین وزارت خارجه

ماراتن نفس‌گیر هسته‌ای پس از ۹ روز مذاکره فشرده در لوزان سرانجام به ایستگاه پایانی رسید و با انتشار بیانیه مشترک ایران با ۵+۱ که خانم موگرینی و آقای ظریف آن را در حضور وزرای خارجه و نمایندگان شش‌قدرت جهان قرائت کردند، بر ۱۲ سال مناقشه هسته‌ای ایران پایان داد. توافق ایران با قدرت‌های جهانی از زمان انتشار بیانیه مذکور در صدر اخبار بین‌المللی قرار گرفته و پیش‌بینی می‌شود بازتاب‌های آن تا مدت‌ها محور اصلی مذاکرات سیاسی رهبران جهان و تحلیل‌های سیاسی رسانه‌های معتبر بین‌المللی باشد. اغراق‌آمیز نیست اگر گفته شود تحولی که پس از ۱۸ ماه مذاکره بی‌وقفه در مورد یکی از مهم‌ترین پرونده‌های جهانی در شهر لوزان سوئیس رخ داد و چان کری وزیر خارجه آمریکا آن را مهم‌ترین مذاکره دیپلماتیک دهه‌های اخیر توصیف کرده است، خطراتی را که به‌واسطه اجماع جهانی، قطعه‌نامه‌های شورای امنیت سازمان ملل و تحریم‌های ظالمانه، کشور را در معرض مخاطره قرار داده بود، برطرف کرد و نهایتاً اینکه ظرفیت‌های بزرگی را برای ایفای نقشی فعال و سازنده در جهان فراروی کشور قرار داد. فارغ از تفسیرها و تاویل‌هایی که هرکسی از ظن خود بر آن پای می‌فشارد، نظامی بدون توسعه اقتصادی، با وجود دستیابی کشورهایی مانند شوروی سابق و اقامان آن مانند کره‌شمالی به انواع سلاح‌های نظامی و حتی اتمی، به نتیجه‌ای منتهی نشود. توسعه نظامی، بدون پشتوانه توسعه اقتصادی، سرانجام این کشورها را با بحران و نهایتاً عقب‌ماندگی مواجه کرد. گرچه روسیه امروز پس از فروپاشی شوروی سابق، هنوز توانسته است یک پروسه‌تیریکا یا نوسازی اقتصادی واقعی و قدرتمند را پیاده کند، اما بی‌تردید راه چاره مسکو، در توسعه متوازن است.

ادامه در صفحه ۴

جامعه

گفت‌وگو با شهیندخت مولاوردی ورود زنان به سالن‌های والیبال آزاد؛ فوتبال قدغن

صفحه ۱۷

تینرها

عضو ارشد تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای تأکید کرد:

تمامی تحریم‌ها لغو می‌شوند، نه تعلیق

صفحه ۱۹

دیدار خصوصی ظریف و علی لاریجانی

صفحه ۲

گفت‌وگو با علی شکوری‌راد:

ما هیچ‌گاه بیکار نشستیم

صفحه ۶

حرف اول

فردای توافق هسته‌ای و تصمیم‌هایی که باید گرفت

مجید رضاییان
استاد دانشگاه و پژوهشگر ژورنالیسم

دیپلماسی موفق و مدبرانه ایران، مسیری پریچ‌وخم را طی کرد و در شرایطی به بار نشست که شایسته است - فارغ از بررسی انگیزه مخالفت‌ها و تندروی‌ها در داخل و خارج علیه تفاهم لوزان- به جنبه‌های عمیق‌تر آن بپردازیم و از این رهگذر، آینده توافق هسته‌ای در ژوئن را - از منظر توسعه و ارتباطات بین‌الملل- ارزیابی کنیم: یکم: کدامین مدل؟ تأملی ولو اندک درباره مدل‌های توسعه اقتصادی- سیاسی در جهان- پس از جنگ جهانی دوم تاکنون- این آموزه را به ما یادآوری می‌کند که «اولویت توسعه اقتصادی- سیاسی» یا «زیساخت فرهنگی» در مقایسه با «توسعه اقتصادی- نظامی» یا «زیساخت صرف سیاسی و ایدئولوژیک» برای بسیاری از کشورها از جمله ژاپن ارگش و بسیار مؤثر بوده است. توسعه مدل روسی که استالین پیگیر آن بود، با وجود قدرت‌یافتن اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی سابق، فرجام و سرانجامی جز بازنگری از سوی خروشچف تحت‌عنوان «رویزونیسم» و مرحله‌ای بالاتر از بازنگری- یعنی دگرگونی از سوی گورباچف تحت عنوان «پروسه‌تیریکا، گلاس‌نوست»- برای این کشور باقی نگذاشت. زیرا بدیهی بود که توسعه نظامی بدون توسعه اقتصادی، با وجود دستیابی کشورهایی مانند شوروی سابق و اقامان آن مانند کره‌شمالی به انواع سلاح‌های نظامی و حتی اتمی، به نتیجه‌ای منتهی نشود. توسعه نظامی، بدون پشتوانه توسعه اقتصادی، سرانجام این کشورها را با بحران و نهایتاً عقب‌ماندگی مواجه کرد. گرچه روسیه امروز پس از فروپاشی شوروی سابق، هنوز توانسته است یک پروسه‌تیریکا یا نوسازی اقتصادی واقعی و قدرتمند را پیاده کند، اما بی‌تردید راه چاره مسکو، در توسعه متوازن است.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق ۸۸۱۹۰۴۶۸-۸۸۱۹۳۹۷۹